

"EDINOST"
Izkaže se trikrat na teden v šestih izdanjih ob torkih, četrtek in sobotah. Zjutranje izdanje izkaže ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za en mesec f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece f. 3.—, za pol leta f. 5.—, za leto f. 10.—. Naročnine se plačujejo naprej na račun brez priložne računske se uprava ne ozira. Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 avt. izven Trsta po 4 avt.

EDINOST

Oglaš se računa po tarifi v petiti; za naslove s debilimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrst. Poslana, osmrtnice in javne zabave, maši oglaš itd. se računajo po pogodu.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 15. Vsako pismo mora biti frankovano, ker ne frankovano se sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Narodna, reklamna in ugledna agencija upravitelstvo ulice Moline ploščo št. 3. II. nadst. Narodne in oglašne je plačevati loco Trst. Odprte reklame daje se prosto poštino.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorje.

7 edinov je moč!

Osebnost poslanca.

Dogodki v deželnih zborih v Trstu in v Pulju zahtevajo ujnjo, da zbiramo pojem "osebne varnosti poslanca", oziroma, da pridemo na jasno, kdaj in po kakih dogodkih je prišla v nevarnost oseba zastopnika naroda.

Nazori v tem pogledu gredo jako navskriž, kakor smo videli te dni v deželnem zboru tržaškem. Naši slovenski poslanci so zadržali v slovenskem dokumentu, da ne morejo vestno in vspešno vršiti svojega mandata v deželnem zboru, kar se ne čuti varne in ker jim je vzkradena svoboda govora. Govorniki italijanske večine, z zastopnikom vlade vred, pa so trdili, da temu ni tako. Osebnost sta zadržala izrecno g. župan oziroma dež. glavar, in zastopnik slavne vlade, da v mestnem in dež. zboru tržaškem se ni dogodilo dosedaj ničesar, kar bi moglo ovirati slovenske poslance v izvrševanju mandata. Ne bi imelo zmisla, ako bi hoteli zopet razsojati o opravičenosti teh dveh, diametralno nasprotnih si trditvev — kajti, kdor pozna dogodke iz sedanjosti, ter iz bližnje in daljnje minulosti, ta ve itak že, pri čem da smo. A kakor navlašč nam je prišla seja deželnega zbora v Pulju od minole sobote. Čestiti čitatelj naj si le predloži situacijo v taki seji za one poslance, ki niso — recimo tako, ker nečemo rabiti primerne izraza — simpatični večini zbornice in občinstvu na galeriji!!

Zastopnik naroda mora biti popolnoma svoboden v svojem gibanju, dejanju in nehanju detlej, dokler vrši poverjeni mu mandat. To je temeljno načelo, na katerem stoji parlamentarizem; brez take svobode ni vspešnega delovanja. Zato določje ustava, da poslanec je odgovoren le svojim volilcem za to, kar dela in govori v zbornici ter ga niti državni pravdnik niti sodnik ne moreta klicati na odgovornost. Le tako je možno, da more zastopnik brez vsacega ozira in strahu zastopati koristi svojih mandantov.

A kaj se je zgodilo minole sobote v dežel.

nem zboru v Pulju? Zgodilo se je, kar se dogaja malone redno tudi v Trstu in se je dogajalo redno v Poreču: svoboda, ki jo dajeta poslancu zakon in ustava, to svobodo je krčila hrvatskim in slovenskim poslancem naročena fakinaža na galeriji!! V sodbi o tem občinstvu nas ni malo ne moti dejstvo, da je bilo med istim tudi individuov z glače-rokevicami na rokah in — dam s klobuki na glavi. Kdor se vede fakinski, je — fakini! — Basta!

Res je sicer, da ta fakinaža ni položila roke na nobenega naših, da ni prišla za grle nobenega slovensko-hrvatskega poslanca!! Res je, da ni rabila fakično brahijalne sile proti našim. Ali, ko so strasti tako razvnete, ko je čustvo toli — recimo kar naravnost! — poživljeno, ali more jamčiti kdo, da ne pride do fizičnega nasilja?!!

In misel na tako možnost mora uplivati na proganjanega, misel, da ni gotov, da se mu ne pripeti najhujše! Mar ga taka misel, takov občutek in taka bojazen ne ovirajo v njegovem gibanju?!! Kaj menite, g. baron Conrad?!

A mima tega je treba pomisliti, da je s tem spojeno tudi moralno nasilje! Kakor smeri kaže: umislimo se v situacijo hrvatsko-slovenskih poslancev v deželnem zboru Istrskem!!

Tu ni niti vprašanja, da-li imajo slovenski in hrvatski poslanci pravico govoriti v svojem materinem jeziku. To vprašanje je že davno rešeno po določenih ustavi, po dejanskih narodnostnih razmerah v deželi in — odlokih od Najviše strani! A tudi da naši poslanci ne bi imeli te pravice, ostajajo vendar dogodki iz seje minole sobote nečuten škandal, sramota za deželni zbor in nečuten atentat na tisto kulturo, s katero se toli radi ponajajo laška gospoda. To je bilo moralno nasilje najgrje vrste. Čim se je le oglašil eden naših, že se je razlegalo huronsko, govornika in njegovo narodnost žaleče kričanje; galerija je prepevala znano sramotilno pesem in dame na galeriji so kazale rožičke in — jeničke. Iz kratka: bil je to prizor, na kakoršnem se mora zgrazati omikan človek! In naši poslanci so omikani!

„Šel je“.

„A kako je z denarji?“

„Dala sem mu jih. Toda ni hotel vzeti triin- trideset rubljev, marveč samo dvaintrideset. Rekel je, ker je Kristus triin- trideset let živel na svetu, torej nikakor ne kaže vzeti za kravo toliko“.

„Seveda je res“, je pritrdil Polž, hoteči se prikupiti ženi z znanjem sv. pisma. Toda ona se je obrnila k oglašju. Od ta je prinesla lonec ječmenove kaše, ter ga malomarno postavila pred moža, govoreča:

„Ne, no, ne govori, marveč jej ter pojdi na dvor! Ako se boš pa z grajščakom tako pogajal, kakor si se včeraj z zupanom, pa ti nekaj povem!“ je dedala ironično.

Spokorjeni kmēt se je lotil jedi, med tem pa je dobila žena iz škrinje denar.

„Tu imaš deset rubljev“, je dejala. „Te daš grajščaku na roko, ostanek pa mu doneseš jutri. Pazi pa, kolike bode zahteval za livado in takoj mu poljubi roko, objemi mu noge ter ga prosi, naj ti odjenja vsaj tri rublje. Ako ne odjenja toliko, odščipni mu vsaj jeden rubelj ter objemaj oba, njega in jasno gospe, tako dolge, da nekoliko od- jenjata. Boš pomnil?“

(Pride še)

ljudje! Gotovo jim ne manjka — to so dokazali že v Poreču — osebne srčnosti, ali omikan človek se vendar ne izpostavlja rad takemu organizovanemu, preračunljivemu in kombinovanemu moralnemu napadanju in alostavljanju iz zbornice in z galerije. Ako je poslanec, čim hoče odpreti svoja usta, izpostavljen takemu zasramovanju, potem se že moramo vprašati: kaj mu je ost lo od njegove imunitete in drugih pravic in svoboščin, katere mu jamči ustava? Nič, prav čisto nič! In kje je nadalje tudi ustavno pravo volilcev, ako bi morda močje, sicer pripravljeni in sposobni za vršenje mandata, jeli odklanjati mandat, ker ne bi hoteli izpostavljati svoje osebe takemu divjaškemu zasramovanju?!

Kaj pravite g. baron Conrad? Tega vendar ne bode hoteli trditi, da v mestnem in deželnem zboru tržaškem ni bilo nikoli takega moralnega nasilja!! Koliko je meral že prebiti same posl. Nabergerj! Kolikokrat je trebale res uprav Nabergerjeve nevstrahovitosti, da ta mož ni zbežal iz dverane!!

To smo hoteli torej konstatovati v odgovor gg. Benussiju, Dompieriju in — baronu Conradu, da to je povsem krivo, ako meni kdo, da svoboda in osebna varnost poslanca moreta moreta priti v nevarnost le po fizični ali brahijalni sili!! Tej svobodi in tej varnosti je marveč nevarne tudi moralno nasilje in to tem bolj, ako se je od izven zbornice zaneslo v zbornico. Kajti, to je vsikdar znak prekipelih strasti!! A že dejstvo samo, da so na ulici prikipele strasti in da zbornica stoji — to pa večinoma po zaslugi demoralizovanega novinstva — ped sugestijo te ulice, že to dejstvo uničuje poslancu njegovo svobodo in vse svoboščine, dane mu od ustave.

Gosp. baron Conrad naj izvoli obrniti svoj pogled v Prago. Naj si le ogleda, kaj počenja vsa nemška javnost, ker meni, ali se dela tako, kakor bi bila prepričana, da je v nevarnosti osebna varnost deželnih poslancev nemških! Dan na dan zahtevajo od vlade najradikalnejših odredov v zagotovljenje osebne varnosti deželnih poslancev. Zahtevajo, dasi je notoriška istina, da v Pragi se ni ničesar zgodilo nemškimi poslancem, ni na ulici, ni v zbornici!! Da, v zbornici ni bilo niti znamenja kake demonstracije, da niti ne govorimo o takih moralnih insultih, kakoršnjim so izpostavljeni naši poslanci v Trstu in Poreču, oziroma v Pulju.

Ako gosp. baron Conrad dobro pomisli vse to, ako bode hotel pazno čitati poročila o sejah v deželnem zboru Istrskem, kjer istomišljeniki z našimi progressovci kriče hrvatskim in slovenskim poslancem: Fora, morte itd., in ako bi hotel slednjič vprašati tudi namestnika Goëssa, kako je bilo v zadnji seji minole sobote, mora se pekasati, da se je tako premagil, da je naše poslance tako na kratko in suho postavil na — laž!!

Deželni zbor istrski.

III. seja dne 27. januarja 1897.

Navzoči vsi poslanci.

Ko se je prečital zapisnik prejšnje seje, je zaprosil besedo gospod vladni zastopnik Alojzij Fabiani, hoteči popraviti zapisnik v tem zmišlu, da je on pozdravil zbornico tudi v slovenskem jeziku.

Na to je prosil besede poslanec Mate Mandić:

PODLISTEK.

Prednja straža.

ROMAN.

Poljski episkop Boleslav Prus. Pealevenil Podravski.

Iztrebil si je slamo iz las, oblekel svežo srajco in nove škernje. Ker pa se mu niso videli dovolj črni, vzal je v reko kos slanine ter namazal njo najpoprej lase, potem pa še škernje od golenic do podpetnikov. Na to je stopil pred ogledalo, ter se je, pogledaje sedaj na nogo, pa zopet na odsev svojega obraza v zrcalu, nasmehnil zadovoljen, da mu tak blesk odseva od glave in obušala. Naposled mu je še nekaj šepetalo, da grajščak ne vzdrži dolgo, ter mu dá livado v najem, ko ga bode videl tako namazanega.

V tem hipu je ustopila žena, ki ga je pogledala prezirljivo. Rekla mu je:

„Kako si se namazal, da smrdiš kakor kozel. Mar ne misliš, da bi se tudi umil in počesal?“

Polž je razvidel, da ima žena prav. Vzela je izsa ogledala gosti glavnik ter si počesal z njim lase, da so se mu svetili kakor najleskejšo steklo. Na to se je še skrbno umil z milom, da so mu ostale črne pege na vratu od mastnih prstov.

„Kje je Grohovski?“ je vprašal z veselejšim glasom ženo, kajti mrzla voda ga je obodila.

Predsednik (po italijanski): Ali o zapisniku?

Posl. Mandić: Da, da, o zapisniku prve seje. Visoka zbornica!... Na te besede je navstalo divjaško kričanje. Vsa gornja galerija je kričala kakor na somnju. — Predsednik je blago opominjal zbornico in je pozval Mandića, naj govori.

Posl. Mandić: Visoka zbornica!... Čim so bile izustene te besede, je navstal nov krup. V zbornici ni bilo čuti nijedne besede vled groznega vrišča na galeriji. „Siamo a Pola, parli Italian, non contaminare questa aula, for a i sčavi, in stalla con loro, siamo in Istria, non offenderei“ itd. Vse to je bilo slišati z galerije doli poleg drugih prostaskih vsklikov.

Predsednik je zaukazal slednjič, naj se galerija izprazni. Ali galerija ni hotela slišati in se je prepirala s predsednikom, tako dolgo, da je prisilila njega, da se je oddaljil. Nekaj občinstva je odšlo z zgornje galerije, a večina se je poskrila gori. Med vriščem na galeriji se kričali proti manjšini tudi nekateri člani večine, in sicer Glezer, Bennati, N. Venier, Ghera itd.

Ke so se povrnili v zbornico predsednik in za njim večina, se je zopet otvorila seja.

Posl. Mandić: „Prosimo besede! Popred nisem mogel dovršiti.“ Predsednik je pretrgal takoj govorniku besedo. Člani manjšine so vsklikali: Pustite ga vendar, da govori. Predsednik: Popravki morajo biti kratki! Posl. Mandić: Ali radi vas ne morem popraviti niti na kratko. — Ko je malce potihnilo, je zaklical poslanec Mandić predsedniku: Pustite me, da govorim! Jaz se ne dam prestrašiti ni od vas ni od kogar si bodi. Jaz zahtevam, da se popravi zapisnik... (predsednik je posegel govorniku zopet v besedo, češ, da ne dopušča razprave.) Mandić: Saj ne veste še, kaj hočem povedati; dopustite vendar enkrat, da govorim! (Predsednik je kričal zopet, da zapisnik se lahko popravi dvema besedama). Mandić: Da, dvema besedama, ali ne morem ni tega, ker ne daste dá bi govoril. Želim namreč, da se popravi zapisnik v sledečem smislu: da je predsednik v prvi seji pozdravil zbornico samo italijanski in da je manjšina vskliknila „živio“ Njegovemu Veličanstvu. Tako želim, da se popravi zapisnik prve seje.

Predsednik je izjavil na to, da, ker ni prigovora proti zapisniku prve seje, da, je isti odobren!

O zapisniku druge seje se je oglasil za besede dr. D. Trinajstić. Predsednik ga je vprašal, da-li ima kaj prigovoriti zapisniku? Dr. Trinajstić: Dá, zapisniku! Opaziti mi je namreč samo to, da je izpuščeno, da je na moj predlog za čestitko sv. Očetu posl. Nikola Venier predlagal, naj se preko mojega predloga preide na dnevni red, češ, da deželni zbor se ni brigati z duhovskimi, ampak le s stvarnimi stvarmi. (Med govorom Trinajstićevim je mrmrlala in kašljala delnja galerija). Tudi ta zapisnik se je odobril, češ, da ni nobenega prigovora proti istemu!! (To je res že skrajno! Ali nimajo gospoda prav nikakega resnicoljubja v sebi?! Op. ured.)

Predsednik je zopet „dopustil“ občinstvu na galerijo. Isto mu je vsklikalo burni „evviva“, večina in dolnja galerija pa sti mu ploskali.

Na to je nastopil proti predsedniku Italijan dr. Gambini. Protestiral je — sklicevaje se na §. 38 pravilnika — proti temu, da je predsednik dal sprazniti gornjo galerijo. Predsednik je odgovoril Gambiniju, da je postopal po pravilniku in da že dá sam zopet otvoriti ono galerijo, ni se pa spomnil na §. 6, ki mu daje pravico odstraniti občinstvo.

Za tem sta prišla na vrsto predloga za podporo bednemu prebivalstvu. Omenili smo že, da je poslanec Mandić že dne 22. m. m. izročil predsedniku tak predlog. To je vspodbudilo italijanske večino, da je tudi ona stavila kasneje aličen predlog, toda prejšnjim datumom. Potem, ko je tajnik prečital predloga posl. Doblanovicha in Mandića (seveda v italijanskem prevodu), je predlagal Doblanovich, naj se o obeh predlogih razpravlja h kratu. (Pride še).

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 2. februarja 1898.

Nemški konservativci o najnovejšem nastopu Ebenhochovem. „Grazer Volksblatt“ piše: „Mnogi vprašujejo napeto radovednostjo: Ali

se sklene zopet obroč? Kako ukrenejo štajerski konservativci? Takoj hočemo zadovoljiti tej radovednosti; pred vsem se štaj. konservativci nikdar ne ločijo od svojih iskrenih somišljenikov in soveznikov iz drugih alpskih dežel, s katerimi jih ne spaja samo narodni program, ampak tudi, kar pomenja še več: jednaki verski, нравstveni, politički in gospodarski program. O razcepljenju katoliške ljudske stranke torej ni govora! To naj si zapomnijo gospoda na vseh straneh. Potem bode štajerske konservativce vsikdar najti le pod ono zastavo, na kateri je zapisano: Dobro katoliško in dobro avstrijsko vsikdar! Oni bodo z onimi, ki pošteno slede geslu: Vsakemu bodi njegovo pravo v verskem, нравstvenem, narodnem in gospodarskem življenju. Zato ne bodo pustili štajerski konservativci le radi lepih oči nemških liberalcev na Češkem, da bi tpele koristi njih dežel in njih volilcev. Oni mislijo resno z državljansko svobodo, toda za vseh, ne samo za jedno gospodstvalno stranko. Naše geslo je prej ko slej: dati Bogu, kar je božjega, cesarju, kar je cesarjevega, ali tudi naredu, kar je narodovega.“

To bi bilo vse lepo, da hočejo gospodje ostati z onimi, ki so za jednako pravo vseh tudi v narodnem pogledu. Samo tega ne moremo prav umeti, kako da gospodje prisegajo, da hočejo ob enem ostati z Ebenhochom, če tudi je isti nastopil proti jednaki pravi, za privilegije Nemcev in za proglšenje nemščine državnim jezikom, kar bi značilo pljusko v obraz pravi Slovanov in — ustavi! Mi ne moremo prav umeti, kako more kdo reči: o eni in isti reči, da je črna in da je bela.

Tudi glasilo Ebenhochovo „Linzer Volksblatt“ se je oglasilo svojim komentarem. Seveda je komentar istotako čuden, kakor je bil Ebenhochov nastop sam. Le svariti da je hotel Ebenhoch — svariti, toda le Čehi, kakor da so Čehi sami krivi na sedanjih razmerah na Češkem. V tem smislu zahteva „Volksblatt“ zopet le od Čehov, naj mirijo svoj narod in naj doprinesejo ártev. V tem slučaju da konservativci ostanejo še v večini.

Hvala lepa na takih zavetnikih, ki zatajujejo moja temeljna načela, kadar me hočejo svariti in ki zahtevajo od mene ártev v prilog mojemu sevrastniku.

„Linzer Volksblatt“ grozi tudi Poljakom in Čehom, češ: brez nemških konservativcev ne morete uresničiti svojega avtonomistiškega programa. No, no, ali ne vedo, da mi lahko zavrnemo sulico in rečemo ajim z iste pravico: Brez Slovanov je konservativni program — prazne sanje.

Poljaki in Madjari. Vera, da so koristi Poljakov in Madjarov v soglasju, je postala nekako tradicionalna. Sosebno Poljaki so živeli v tej veri in so se valed tega neredko dajali slorabljeti v protislovanske namene. Sedaj pa so se vendar začele nekoliko odpirati oči tudi Poljakom, sedaj, ko je celo neko oficijozno glasilo izjavilo soglasje Madjarov s posojilom od 100 milijonov, ki je hoče najeti nemška vlada za ponemčevanje Poljakov v Poznanju. „Slovo Polskie“ piše: „Ogerska civilizacija je dopustila Madjarem, da so dne 25. maja 1894, v pravdi radi spomenice, obzodili v ješo 25 voditeljev rumunskega naroda le zato, ker so se drznili, predložiti avstrijskemu cesarju, in ne kralju ogerskemu, svoje pritožbe o zatiranju Rumunov; ista civilizacija je bila poyodom, da je ogerski parlament pred tednom dni vsprejel infamni zakon o spremembi nemadarskih krajevni imen v madjarska; ista civilizacija jim narekuje sedaj udanostne besede občudovanja nasproti taki vladi, ki je določila 100 milijonov mark za uničenje Poljakov. To klesčepazenje nareda, ki je imel nekda svobodnostnih aspiracij, to propadanje javnega duha, ki nima nikakega občutka več za pravico in pravičnost, to je sad moralne propalosti, kakor jo je dezorele večletno tlačjenje nemadarskih narodnostij.“

Črnagora ne vzame posojila v Italiji. Črnogorski uradni list javlja, da Črnagora ne vzame posojila, o katerem so poročali razni listi, v Italiji, in to iz jedinega vzroka, ker so pogoji nepovoljni. Torej ni smeti misliti na kak vnanji pritisk. Saj pa bi bilo res čudno, da bi v Italiji mogli dajati posojila pod ugodnimi pogoji!

Ustaši na Kreti, ki imajo skoro vsaki dan svoja posvetovanja v gorovju Acrotiri, izdali so nov proglas, v katerem protestirajo proti temu, da bi ostal sultan še nadalje gospodar in vladar

Krete. Ta proglas so doposlali vsem tamošnjim konzulom evropskih velevlasti, da jih ti potem dopošljejo svojim ministerstvom vnanjih stvari.

Govori pa se, da niso vsi konzuli hoteli vsprejeti tega proglasa.

Različne vesti.

Radi jutrišnjega praznika izide prihodnja številka tega lista v četrtek zvečer.

Namestnik grof Gočes odpeljal se je včeraj svojo soprogo v Gorico. Pogostil ju je baron Locatelli. Isto stori tudi dvorni svetnik vitez Bosizlo.

Prosimo, da se nam jedenkrat natoči čistega vina! Dokler poročata tendencijozno in lažeta in zavijata „L'Indipendente“ in „Piccolo“, vemo, da smo storili že svojo dolžnost, ako smo ju zavrnil po zaslugi, in vemo, da se nam ni treba razburjati dalje, ker vemo slednjič, da tudi naše občinstvo samo ve prav dobro, kako naj sodi ta poročila, prikrojena po italijanski strankarskem kopitu. Druga je z „Mattinom“. Ako n. pr. poroča ta list tako progressovsko tendencijozno, kakor je to storilo slučajno izdajanje tega lista — „La Sera“ — o zadnji seji deželnega zbora Istrskega, potem postaja stvar resna za nas in moramo zahtevati, da se nam natoči jedenkrat čistega vina, da-li je ta list še in v koliko v prejšnjem razmerju do gospodov v rumeni hiši? Ako dobimo decidirani odgovor, da se je nehalo prejšnje razmerje, potem bomo krcali dalje ta novinarski nestvor, a se ne bomo razgrevali nadalje. Ako pa bomo morali verjeti v nasprotno, ako bi bili prisiljeni misliti, da je včerajšnja „Sera“ izrazila menenje, vladajoče na izvestnem važnem in kompetentnem mestu, potem seveda bi to spoznanje ne moglo ostati brez upliva na naše postopanje doma in na postopanje naših poslancev na Dunaju!

Prosimo, da čujete, kako piše o zadnji seji deželnega zbora Istrskega! „Sera“ pravi namreč, da je g. namestnik grof Gočes pripoznal oficijelno, da je le italijansčina poslovni jezik zbornice Istrske. In potem pripoveduje dalje sinčico in neprikritim zadovoljstvom, kako je občinstvo na galeriji prepevalo „Nella patria di Rossetti“, kako da je umorilo aroganco Slovanov, kako da jo tista devotrica (slovanski poslanci) protestovala pri gospodu namestniku proti takemu postopanju, toda — tako pristavlja slobo — brez vsega vsepa.

Mi nečemo trditi ničesar, kake soje stvari sedaj, ali dolžnost nam je, da opozorimo gospode v rumeni hiši na dejstva, da slovenska javnost v Trstu in po okolici je še vedno tega menesja, da sta „Mattino“ in njega „Sera“ nekako tolmača nasorov na namestništvu.

Mi konstatujemo to in prepuščamo dotičnim gospodom, naj si izračunajo sami, kako more delovati to na slovansko prebivalstvo pokrajine, ako list, ki je na glasu posebnih zvez z vladnimi krogi, na tako ostentativen način vzbuja domnevanje, kakor da gospod namestnik odebruje vse to nasilje proti ustavnim in političkim pravicam večine prebivalstva v deželi istrski!! Kako more delovati to na javnost, ako se tak list raduje na škandalih, kakoršni bi bili le na neizbrisno sramoto vsakemu parlamentu! Ako odebruje take parlamentarne škandele le zato, ker so naperjeni proti Slovanom!

Ponavljamo torej, da ne trdimo ničesar — še več, mi dvomimo uprav odločno, da bi sedanja politiška uprava hotela imeti kakoršnokoli zvezo s tako novinarsko kloako, ali občinstvo si ne da take lahko izbiti iz glave, ako je jedenkrat začelo verjeti v stvar. V interesu zaupanja v sedanjjo politiško upravo — in take zaupanje je prvi pogoj za toli potrebne asaniranje razmer na Primorskem — bi prosili torej, da se nam natoči čistega vina, o sedanjem razmerju „Mattina“ do gospodov, ki stoje na politiški upravi te dežele.

Se na nekaj moramo opozoriti dotične gospode, na to namreč, da je deželni zbor Istrski že doletela kazen celo z Najvišjega mesta prav radi iste zahteve — zahteve po izključenju našega jezika zbornice!! A sedaj se raduje „Mattino“ iste zahteve in tira svojo nearamnost tako daleč, da vzbuja menenje, da je cesarski namestnik v Trstu drugačnega meneuja, nego pa krona.

Više ni možno tirati predrznosti! V interesu pravice, v imenu ustave in v pomirjenje slov. večine v deželi prosimo v tretjič določne izjave, da „Sera“

ni toľmaš nazorov, ki vladajo sedaj na nameštništvu tržaškem o pravicah hrvatskega in slovenskega jezika v Istri! Takim nesramnostim, kakoršne je zagrešila večeraj „Sera“, treba storiti konec s tem, da vsi oni, ki so si ohranili političko dostojnost, izjavijo jasno, da odklanjajo vsako zavezništvo in sodelništvo s take vrste glasilom!

Falzificiranje dejstev je tako prešlo v meso in kri! Tem ljubim italijanskim novinarjem, da ne verjetno ravnolušnostjo napišejo tudi najdrznejšo laž. Piše ti, da je črno, kar je belo za ves ostali svet.

Vsem nam je znano in zapisano je črno črna belem v uradnih statistikah, da je v Istri 187000 Slovanov in le 118000 Italijanov. O tem se prepriča lahko vsakdo, ako je le vtaknil svoj nos v deželo Istrsko, in se je svojedobno prepričal o tem tudi namestnik grof Goessa, ko je služboval v tej deželi kakor politični uradnik, in vendar ima „Piccolo“ toli železno čelo, da piše, kakor da mu prihaja iz globine prepričanja: „da je namestnik grof Goessa, potovaje ta dni v Pulj, videl deželo tako kakoršna je — italijansko“.

Proti takemu železnemu čelu je pač brezvapešen boj z dokazi in argumenti. Ti ljudje so ti v stani utajiti solnce doli z neba — kaj ti je storiti proti njim?

Deželni zbor tržaški je imel sinoči svojo 4. sejo. Tudi mestni zbor je imel sinoči svojo sejo. O obeh sejah sporočimo prihodnjic.

Zakaj? Za danes je bila napovedana seja deželnega zbora Istrskega. Kar je večina nenadoma ukrenila drugače in — seje ni bilo. Nekaj nam pravi, da je moral biti poseben vzrok za to! Prav radi bi vedeli res, zakaj ni bilo danes seje?

Javni shod v Sežani, sklican na nedeľe po dež. poslanca in odborniku, g. dr. Henrikumu Tumi, je bil dobro obiskan. Predsedoval je dež. posl. gosp. Anton Muhla. Med udeleženci je bilo videti tudi duhovnikov in učiteljev. Poslušalec so velikim zanimanjem sledili vlezanimivim izvajanjem gospoda govornika, ki je izredno lepo in poljudno razlagal gospodarska vprašanja. Sosebno je bilal tudi dosedanje zanemarjanje gospodarskih vprašanj od strani vlade. V prihodnji številki prinesemo razsežnejše poročilo.

Vodstvo prvega vateranskega vojaškega društva pod visokim pokroviteljstvom Njega Velic. presvetlega cesarja, vabi na društveni ples, ki bo de v korist zaloge za zajemno podporo, dne 5. februvarja t. l. v gledališču „Armonia“. Vodstvo se nada velike udeležbe iz vseh patrijotiških krogov.

Pogrebno društvo v Rocola vabi na občni zbor, kateri bo de v nedeľo, dne 13. februvarija v prostorih „Društvene krčme v Rocola“. Začetek ob 4. uri popoldne. Odbor.

„Brivec“ je ravnokar prišel iz Kine, zato je malo zakasnil. — Prinaša posebno krasne šaljive in marsikakšno smešno. —

Veliki ples naših trgovskih pomočnikov bo de torej, kakor že javljeno, prihodajo nedeľo dne 6. t. m., v redutni dvorani gledališča „Politeama Rossatti“. Mi priporočamo toplo vsem našim trgovcem, trgovskim pomočnikom, kakor tudi našim narodnjakom, naj ne zamude tega narodnega plesa, ter naj pokažejo, da nam ni treba v Ljubljano, kamor nas po de nasprotniki, ako se hočemo pošteno zabavati, ampak da hočemo ostati tu, tu se veseliti in tu tudi pošteno — plesati! Mi nimamo nič proti našim sosedom, ako se oni veselo po svoje; toda prosimo jih, naj nas ne žalijo, ker tako postopanje se ne strinja z njih „avita cultura“. Naši trgovci — vsaj nekateri — običejo oba trgovska plesa, kakor druga leta, ter dokažejo s tem, da njim, oziroma nam ni do prepira nego le do — sprave. Ako so gosp. sosodje res miroljubni — kar sami zatrjujejo vedno — vabljeni so, naj običejo ples naših trg. pomočnikov, za kar jim bomo hvaležni mi in gotovo tudi mladina naša. Na svidenje torej prihodajo nedeľo na plesu naših vrlih trgovskih pomočnikov, ki zaslužijo res, da jih podpiramo na vse strani.

Iz sv. Križa na Vipavskem nam pišejo: V prvi odborovi seji naše zavarovalnice za goveje živino poravnala se je škoda prvega ponesrečenega živinčeta (lastniku Jazbarju) v znesku 30 gl. Zavarovana krava si je namreč zlomila nogo. Poklicana odbornika sa Male Žabljie in živinozdravnik so svetovali naj se posestniku Jazbarju pobije kravo, meso in koža naj se prodata ter naj se

naznani odboru resnična škoda. Pričakovati bi bilo, da se zavarujejo vsi posestniki v najkrajšem času sicer bi se utegnil kesati marsikdo.

Slovenski umetniki izven doma. Pišejo nam z Dunaja: Za napravo Guttenbergovega spomenika na Dunaju nabranih je do sedaj že nad 30000 gl. Ker bi radi postavili spomenik že letos, zapisal je odbor najdež. v. d. d. v. d. d. m. l. t. e. g. Rok je bil potekel 19. t. m. in pregledna komisija, sestojeda iz dvanajstoric dunajskih umetnikov, odličnjakov, je sodila o došlih tridesetih načrtih. Po kratkem posvetovanji ogrela se je za dvoje izredno odličnih načrtov ter ju dala v ožjo razsodbo. O tisti dobilo je jedno kakor tudi drugo delo jednako glasov, valed česar se je razpolovila svota prvega in drugega darila, jednakovredni polovici z znakom „prve nagrade“ pa se prisodili v znesku po 1000 gl. vsaka, imenovanima dvema projektoma. Tretja nagrada je bila v znesku 300 gl.

Pridodana pisma so pojasnila potem imena umetnikov, na kar se jih je obvestilo ojasnehih in počastilo z darili. In kako je bilo:

Prvo darilo v znesku 1000 gl. prisodilo se je projektu kiparja Bitterlicha in dipl. arhitekta in docenta na dunajski tehniki M. Fabijanija.

Drugo, jednakovredno, „prvo darilo“ v znesku 1000 gl. dobila sta za skupne načrte: kipar Schimitrek in arhitekt Jožef Plečnik.

Tretje darilo prejel je dunajski kipar Seiferd. Spomenik začno izdelovati po Bitterlich-Fabijanijevem načrtu, ker odgovarja projektovanim stroškom nekaj ugodneje, kakor Schimitrek-Plečnikov.

Zanimivo je, da sta obadva arhitekta, na najodličnejših projektih obširnega tega natečaja, katerega se je udeležil svet dunajskih kiparjev in arhitektov — Slovencat Upam, da slovenska občinstvo z veseljem pozdravi veliki uspeh naših umetnikov izven domovine, osobito, ker sta ga dosegla tam, kjer so nas med kratkim preglasili „inferijornimi“. Zapomnimo si to domačini! Tiho kulturno delo je naša moč in čast, in slava je naše orožje, navdajajoče tujca strahom. Pustimo o vsaki priliki vse tiste puble vnanjosti, ki niso vredne „počenega groša“ in spoštujmo sami sebe! Naj opozorim s tem merodajno domače kroge, da se ozirajo o naročevanji in oddaji vseh zgođih del vedno le na domačine; če ni mogoče naravnost, pa vsaj potom javnih natečajev, veljavnih za vse Slovence. Dostikrat išče se v nas dragih specialistov izven meje, mej tem, ko se domači ljudje ne čutijo samo sposobnimi za kaj takega (oziroma še boljšega), nego imajo kvalifikacijo v to, pe istih tujcih nad tujce same. Da, v žepu jo imajo, če bi se utegnili kedar ozirati v prvi vrsti vsaj na tisto.

Sicer ima vsaki človek svojo misel, in moja bila je ta o znameniti priliki tej.

Ustrelil se je 31. t. m. Josip Petris študent filozofije na vseučilišču v Gradcu radi pomanjkanja sredstev za nadaljevanje študij.

Poškodovanja valed pretopa. Kurjač parnika „Massimiliano“, Benedikt Batiš iz Šibenika, prišel je večeraj na Trevesovo zdravilno postajo z ranjenim levim odesom. Ni hotel povedati, kde mu je prizadel to rano. Morda misli sam obračunati svojim prijateljem. —

Godina Ivan iz Škedaia hšt. 244. sprl se je v ponedeljek z jednim sovaščanom. Ta je zagnal vanj kamen ter ga poškodoval. —

32 letni Ivan Tavčar, stanajoči v ulici S. Cillino št. 21 se je sprl sinoči z nekim nepoznanim pred kavarno Moncenisio. Nepoznani udaril je Tavčarja nad odesom z neko stvarjo, ki jo je imel v pesti. Ranil ga je precej ter zbežal.

Mešreče. 48letot izvozeček Anton Kovačič je vozil večeraj po ulici Canale. Prišla mu je cmotica ter je padel s kozla. Jeden stražarjev ga je sproved na zdravniško postajo, kjer mu je bilo kmalo bolje. — 3½ letni otrok Karol Mülner je padel s stola ter se pobil na glavi. — Mariji Gradie je prišlo slabo na ulici Mosfort, in sicer na potu domov. Navzoči so jo sprovedi na njeno stanovanje, kamor je bil pozvan tudi zdravnik, ki je je opomogel. — 16 letni litograf Vekoslav Špehar iz Škorklje hšt. 288, moral se je podati v bolnišnico, ker si je na delu hudo poškodoval desno roko, in sicer mu je roko vjelo neko kolo stroja.

Pijani soprog. Sinoči je prišel Anton Vrtavc okolo 10. ure pijan domov. Mesto bi bil lepo legel spat, je začel razsajati in pobijati. Soproga je morala pozvati redarje, ki so odveli seboj rogovileža.

Dvoboji. Dvoboj med českim poslancem Pinkasem in Wolfom se ni vršil in se menda tudi ne bo de. Volk se je čutil preslabega. — V Zagrebu je napovedal dvoboj veliki župan Kovačević poslancu Derencinu radi žaljivih predbacivanj v zbornici. —

V Mariboru sta se dvojevala v ponedeljek častnik 5. dragonskega polka Wäschler in študent medicine Athemreder na pištole. Študent je obležal mrtv. —

Grof Viljem Bismark, drugi sin starega Bismarka, in Manbach višji predsedstveni svetnik v Prusiji, dvojevala sta se te de. Ranjen je bil Manbach žaljenega, ker se je porabila njegova soba za sobo garderobe o priliki nekega plesa, katerega je priredil Bismark.

Gledališče pogorelo. Berolinski list „Lokal-Anzeiger“ donaja brzjav iz Moskve, v katerem se javlja, da je v noči od 31. m. m. začelo goriti v gledališču „Solokownikov“. Razven odra je še vse po orelo. Ker se je podstrešje vdrlo, padlo je z istim tudi 10 gasilcev, od katerih sta ostala dva mrtva.

Narodno-gospodarsko.

Navod za snovanje zavarovalnic za govedo.

Bolj in bolj čuti narod potrebo takih zavodov. Najbolji dokaz temu je sedanje gibanje med ljudstvom, zlasti pa v nas na Primorskem. Neraj takih zavodov se je že osnovalo, nekaj se jih snuje ravnokar, a povsod se izraza želja po takih zavarovalnicah. Tudi v naši tržaški okolici je prav živo gibanje v tem pogledu. Ni čudo! Goveja živina je že sama na sebi jeden glavnih virov dohodkov našemu okoličanu. Koliko naših ljudi se živi prodajanjem mleka! Toda to ni jedina korist, ki jo donaja goveja živina. Poleg mleka, tega, tako bi rekli, direktnega dohodka, je goveja živina še drugega velikega dobička: ona je stebler vsemu ostalemu gospodarstvu. Brez živine si niti ne moremo misliti racionalnega obdelovanja polja, torej tudi racionalnega gospodarstva ne. Brez gnoja ni dobre žetve. A kdo nam daje potrebnega gnoja? Kdo nam prevaža ta gnoj na njivo, v vinograde? Kdo nam pomaga orati in opravljati druga dela na polju? Kdo nam prevaža pridelke s polja?

Ako pa je res tako, da je živina neobhodni sestavni del gospodarstva, ako je živina malone glavna podlaga gospodarski aktivnosti, posebno srednjega kmeta, potem si že lahko mislimo, kakov udarec je to za kmeta, ako mu je iznenada poginilo živinče — ali da mu jih je poginilo čelo več hkratu!! — in ako revež nima sredstev, da bi popolnil nastalo praznino!! Zgubil je vsakdanji redni dohodek, a zgubil je zajedno možnost dobrega obdelovanja svojega polja, torej dobrega gospodarstva. Ali se bomo čudili torej, da postaja gibanje za snovanje zavarovalnic intenzivnejše čim dalje bolj in bolj. Kaker rečeno: tudi v naši okolici je to vprašanje sedaj na dnevnem redu. O tem pričajo izjave, dešle nam direktno od posamičnih kmetov, pa tudi izjave na shodih političnega društva „Edinost“, kmetijske družbe in njenih podružnic.

Menimo torej, da ustrezemo našim kmetovalcem, ako ponatisnemo ta navodilo, ki je je priobčil v „Soči“ deželni poslanec Goriške, g. župnik Blaž Grča. Navod je sestavljen sicer posebnim ozirom na Goriško, vendar je zanimiv za poljedelce sploh.

Ta navod se je glasil:

Komur je mar, da v svojem kraju ustanovi zavarovalnico za govede, naj se ravna po sledečih pravilih!

Pridruži naj si tri ali štiri moze svojega kraja, domače duhovnije ali županije. S temi, in če hoče, še z drugimi možmi, naj skupno dogovori in določi obseg zavarovalnice in pravila; oskrbi naj nabiro udov, potrjenje pravil in ustanovni občni zbor.

Obseg zavarovalnice bodi duhovnija ali županijska. Ako je duhovnija premanjšna, bo treba združiti dve duhovniji v eno zavarovalnico, ali pa jej določiti obseg županije. Poglavitne je gledati na to, da bo v obsegu zavarovalnice mogoče zavarovati 100 do 200 govedi. Ako bi imela zavarovalnica prevelik obseg, bi bilo pretežko nadzorovanje; ako bi imela premajhen obseg, bi pa ne bilo dobiti niti potrebnega števila govedi (100 glav) v zavarovanje.

Lastnik koncerna mesta **Edinost** (izdavatelj in odgovorni urednik): **Fran Godnik** — **Tiskarna** Dolenc v Trstu.